

**CONSUL EST IURIS
ET PATRIAE DEFENSOR**

CONSUL EST IURIS ET PATRIAE DEFENSOR

Księga pamiątkowa dedykowana
doktorowi Andrzejowi Kremerowi

pod redakcją
Franciszka Longchamps de Bériér,
Ryszarda Sarkowicza
i Macieja Szpunara

Warszawa 2012

Wydawca:
Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP

Koordynator projektu:
Justyna Lewańska

Współpraca:
Jacek Ożóg

Copyright © Warszawa 2012
Franciszek Longchamps de Bérier
Ryszard Sarkowicz
Maciej Szpunar
i autorzy poszczególnych artykułów

ISBN 978-83-60943-58-8

Wydanie I

Skład i łamanie:
Tomasz Lebioda/www.tlebioda.eu

WSTĘP

Wielkość człowieka mierzona jest jego zdolnością do kształtowania otaczającej go rzeczywistości. Osoby, które to potrafią, uważane są za kreatorów, wizjonerów, porywających innych swoim entuzjazmem i zapałem. Do takich ludzi należał Andrzej Kremer, naukowiec, dyplomata i urzędnik, zmarły tragicznie w katastrofie smoleńskiej w 2010 roku.

Urodził się 8 sierpnia 1961 roku w Krakowie, w rodzinie nauczycieli historii. Rodzice wpoili mu najważniejsze, ponadczasowe wartości: uczciwość, patriotyzm, szacunek dla drugiego człowieka. Atmosfera domu rodzinnego miała też wpływ na jego wybory życiowe: studia prawnicze, aplikację radcowską i pracę w Katedrze Prawa Rzymskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Gdy nadszedł pamiętny rok 1989, Andrzej Kremer podjął pracę w odradzającej się polskiej dyplomacji. Wiedział, że uczestniczy w budowaniu nowego państwa. Przez wiele lat współkształtował polską służbę konsularną. Był między innymi dyrektorem Departamentu Konsularnego i Konsulem Generalnym RP w Hamburgu. Przyczynił się do wypracowania jej nowej wizji w momencie, gdy nasz kraj ponownie otwierał się na świat.

Jako dyrektor Departamentu Prawno-Traktatowego Andrzej Kremer czuwał nad zawieraniem umów międzynarodowych, udziałem Polski w pracach międzynarodowych organizacji oraz restytucją dóbr kultury. Po objęciu funkcji podsekretarza stanu w 2008 r. nadzorował obszary kluczowe dla polskiej polityki zagranicznej: sprawy konsularne, prawno-traktatowe oraz politykę wschodnią. Andrzej Kremer był współpracownikiem bardzo wymagającym, a równocześnie życzliwym i pomocnym. Jego wiedza i doświadczenie, którymi tak chętnie się dzielił były niezwykle cenne. Nieraz mogłem się przekonać o tym osobiście.

Obok pracy najważniejsza była dla niego rodzina: żona Maria i synowie Jakub, Maciej i Jan. Starał się spędzać z nimi każdą wolną chwilę w rodzinnym Krakowie. Lubił aktywny wypoczynek, w młodości był dobrze zapowiadającym się lekkoatletą. Był miłośnikiem kultury, czemu sprzyjały jego liczne podróże. Dużo czytał: zarówno pozycje fachowe, jak i literaturę piękną. Uwielbiał teatr i film: w czasach studenckich uczestniczył w Krakowskim Festiwalu Filmów Krótkometrażowych.

Życie Andrzeja Kremera zasługuje na utrwalenie w pamięci. Wierzę, że przyczyni się do tego niniejsza Księga Pamiątkowa, przygotowana przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wspólnie z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Poświęcona jest ona obszarom szczególnie bliskim Andrzejowi: prawu rzymskiemu i prawu międzynarodowemu publicznemu. Zawiera także notki wspomnieniowe jego przyjaciół i najbliższych współpracowników.

Redakcji naukowej tomu podjęli się ks. Franciszek Longchamps de Brier, Ryszard Sarkowicz i Maciej Szpunar. Pomogli im w tym entuzjazm wobec przedsięwzięcia ze strony środowisk akademickich.

Dziękując uczonym za tę niezwykłą publikację, jestem przekonany, iż droga życiowa Andrzeja Kremera będzie wzorem dla obecnych i przyszłych pokoleń.

RADOSŁAW SIKORSKI
MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

Spis treści

Wykaz publikacji Andrzeja Kremera 7

CZEŚĆ PIERWSZA PRAWO RZYMSKIE I TRADYCJA ROMANISTYCZNA

KRZYSZTOF AMIELAŃCZYK (UNIwersYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE)
Fictio legis Corneliae. Kilka uwag na temat powstania i treści rzymskiej fikcji prawnej 11

WOJCIECH DAJCZAK (UNIwersYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU)
„Natura umowy” w argumentacji prawników rzymskich 27

KS. ANTONI DĘBIŃSKI (KATOLICKI UNIwersYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II)
„Rękopisy nie płoną”. Profesor Stanisław Popławski i jego testament 45

TOMASZ GIARO (UNIwersYTET WARSZAWSKI)
Krótka historia istoty osoby prawnej 57

WOJCIECH KOWALSKI
(MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH, UNIwersYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH)
Nabycie własności rzeczy ruchomej *a non domino* w prawie rzymskim
i współczesne zmagania z problemem 75

HENRYK LITWIN (MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH)
Prawo rzymskie w „Traktacie o naturze praw i dóbr królewskich”
Stanisława Zaborowskiego z 1507 roku 103

KS. FRANCISZEK LONGCHAMPS DE BÉRIER (UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI)
Podmiot prawa: między Rzymem a Jerozolimą 113

ŁUKASZ MARZEC (UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI)
Od *ius gentium* do *International Court of Justice*. Kilka uwag o prawie rzymskim
i międzynarodowym prawie publicznym 131

WIESŁAW MOSSAKOWSKI (UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU)	
Elementy międzynarodowe zarządu terytorialnego w starożytnym Rzymie	141
TOMASZ PALMIRSKI (UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI)	
Kilka uwag na temat przysięgi strony jako środka dowodowego w procesie ziemskim I Rzeczypospolitej i możliwej recepcji prawa rzymskiego w odniesieniu do formy, w jakiej była ona składana	153
ANNA PIKULSKA-RADOMSKA (UNIWERSYTET ŁÓDZKI)	
Rzymskie <i>tributum</i> jako instrument polityki międzynarodowej	165
JAROSŁAW RESZCZYŃSKI (WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII I PRAWA W KIELCACH)	
<i>Allegationes non leguntur</i> . Z dziejów romanistycznej glosy do pomników prawa sasko-magdeburgskiego	173
BRONISŁAW SITEK (UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE)	
Władza absolutna cesarzy rzymskich okresu Dominatu na tle współczesnych koncepcji władzy	197
PAULINA ŚWIĘCICKA (UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI)	
Dyskursywnie dialektyczne poznanie i rozwój prawa w Rzymie republikańskim (Przyczynek do dalszych rozważań)	215
RAFAŁ WOJCIECHOWSKI (UNIWERSYTET WROCŁAWSKI)	
Źródła prawa rzymskiego jako przedmiot studiów uniwersyteckich w średniowieczu	229
WITOLD WOŁODKIEWICZ (UNIWERSYTET WARSZAWSKI)	
<i>Favor libertatis</i> przy wyzwoleniu fideikomisarnym (na marginesie tekstu Marcjana – D. 40,5,53)	245
KAROLINA WYRWIŃSKA (UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI)	
Znaczenie zwrotu <i>id quod interest</i> dla problemu oszacowania odszkodowania w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przez sprzedawcę zobowiązania z kontraktu kupna-sprzedaży w klasycznym prawie rzymskim. Wybrane przykłady	253

CZEŚĆ DRUGA PRAWO MIĘDZYNARODOWE I KONSULARNE

JAN BARCZ (AKADEMIA LEONA KOŹMIŃSKIEGO W WARSZAWIE) Problemy instytucjonalne i prawne związane z akcesem Unii Europejskiej do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka	267
PAWEŁ CZUBIK (UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI) Forma „czysto” prywatnoprawna czynności zagranicznej dotyczącej przeniesienia własności nieruchomości położonej w Polsce a czynności notarialne polskiego konsula	291
ROMAN KWIECIEŃ (UNIwersYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE) O genezie idei prawa narodów, czyli o (nie)trafności europocentrycznego tłumaczenia fenomenu prawa międzynarodowego	307
KAZIMIERZ LANKOSZ (UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI) Stosunki konsularne Państwa Kościelnego ze Stanami Zjednoczonymi w latach 1797-1870	325
IZABELA LEWANDOWSKA-MALEC (UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI) Szlachecka wizja stosunków międzynarodowych w pierwszej Rzeczypospolitej	331
RYSZARD SARKOWICZ (UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI) Kultura bezkarności	339
STEFAN SAWICKI I TOMASZ KAMIŃSKI (UNIwersYTET WARSZAWSKI) <i>Clausula rebus sic stantibus</i> a zasadnicza zmiana okoliczności jako przesłanka wygaśnięcia traktatu w świetle Konwencji Wiedeńskiej z 1969 roku	349
WACŁAW URUSZCZAK (UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI) Materiały do historii pobytu polskiego rządu na uchodźstwie w Angers w <i>Archives départamentales de Maine-et-Loire</i> . Notatki z kwerendy w czerwcu 1982 roku	367
IRENA LIPOWICZ (RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH, UNIwersYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO) Andrzej Kremer – wspomnienie	385
Wykaz skrótów	389
Spis treści	397